

STŘEDNĚDOBÉ VYHODNOCENÍ
KONCEPCE ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ
SPOLUPRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY
NA OBDOBÍ 2010-2017

O B S A H

1. Úvod	3
2. Kontext střednědobého vyhodnocení Koncepce	3
3. Zahraniční rozvojová spolupráce jako součást zahraniční politiky	4
4. Hodnocení jednotlivých forem zahraniční rozvojové spolupráce	6
5. Řízení ZRS ČR	25
6. Modality zahraniční rozvojové spolupráce ČR	27
7. Kontrola a hodnocení rozvojové spolupráce ČR	31
8. Závěr - Souhrn doporučení pro následující období platnosti Koncepce	32
9. Seznam zkratk	34
Příloha č. 1 – Přehled hodnocení teritoriálních priorit	
Příloha č. 2 – Přehled hodnocení sektorových priorit	

1. Úvod

Česká republika je aktivně zapojena do mezinárodní rozvojové spolupráce již od roku 1995. Systém zahraniční rozvojové spolupráce ČR od té doby prošel zásadní transformací, a to jak díky řadě pozitivních změn na domácí půdě (jmenujme především přijetí zákona o ZRS ČR, ustavení České rozvojové agentury nebo vstup do EU), tak také s ohledem na vývoj mezinárodní (zejména přijetí Rozvojových cílů tisíciletí s horizontem plnění do roku 2015). V květnu 2013 byla Česká republika přijata za člena Výboru pro rozvojovou pomoc OECD. Toto přijetí je významným oceněním úspěchů, kterých ČR v této oblasti od roku 1995 dosáhla.

Ačkoliv je program české rozvojové spolupráce plánován s dlouhodobým výhledem několika let, musí reagovat na aktuální výzvy a na měnící se zahraničněpolitický, ekonomický, bezpečnostní, sociální a environmentální kontext, ve kterém probíhá. Střednědobé vyhodnocení koncepce ZRS ČR na období 2010 – 2017 je proto příležitostí tento kontext posoudit.

Hlavním účelem střednědobého vyhodnocení koncepce je zhodnotit, zda priority a principy stanovené v koncepci jsou stále relevantní a odpovídají globálním výzvám, anebo zda je třeba na zbývající období platnosti koncepce aktualizovat základní cíle české rozvojové spolupráce a principy jejího poskytování či upravit její teritoriální a sektorové priority.

Předkládané střednědobé hodnocení koncepce se proto snaží na jedné straně popsat naplňování vytyčených cílů a principů ZRS ČR během hodnoceného období. Na druhé straně pak s ohledem na globální kontext a dosavadní zkušenosti ze spolupráce s partnerskými zeměmi a z naplňování programů a realizace rozvojových projektů předložit doporučení směřující k efektivnějšímu využití prostředků alokovaných na rozvojovou spolupráci za účelem zabezpečení trvale udržitelného rozvoje v cílových zemích. Nedílnou součástí hodnocení je přitom i posouzení zájmu a efektivního uplatnění specifických zkušeností a schopností ČR (např. v souvislosti s transformací společnosti a podporou lidských práv a demokracie) a širší využití vazeb mezi rozvojovou spoluprací ČR a EU.

2. Kontext střednědobého vyhodnocení Koncepce

Svět se v posledních letech zásadně změnil. Jsme svědky významného posunu v globální hospodářské a politické rovnováze, nárůstu světového obchodu, změny klimatu a vyčerpávání přírodních zdrojů, technologických změn, hospodářské a finanční krize, zvýšení spotřeby a kolísání cen potravin a energie, populačních změn a migrace, násilí a ozbrojených konfliktů, přírodních katastrof a katastrof způsobených člověkem a nárůstu nerovností. Na světovou scénu vstoupili noví aktéři, včetně soukromých a jiných nestátních subjektů.

Z řady rozvojových zemí se v posledních letech staly dynamické ekonomiky s narůstajícím politickým vlivem. Značný podíl na jejich expanzi má vzájemný obchod a přenosy technologií. Díky tomuto vývoji došlo i k prudkému nárůstu rozvojové spolupráce jih-jih (South-South), kdy se vyspělejší rozvojové země stávají stále významnějším partnerem chudších zemí. Tato spolupráce přináší nové příležitosti pro obchod, investice a umožňuje i přenos know-how a technologií.

S ohledem na dynamiku hospodářského růstu v mnoha rozvojových zemích se mění i role oficiální rozvojové pomoci (ODA), která zůstává významným zdrojem financování jen

v nejméně rozvinutých zemích, ale celosvětově se v porovnání s ostatními zdroji její váha snižuje. Financování rozvoje je stále více propojeno s realizací „dobrých politik a vládnutí“, které jsou považovány za základní element úspěchu.

Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs), vytýčené v roce 2000 s horizontem do roku 2015, sehrály v posledních 13 letech zásadní pozitivní roli v boji proti chudobě, hladu, v zajištění přístupu ke zdrojům vody, k sanitaci, ke vzdělání a k lékařské péči v rozvojových zemích. Při plnění MDGs bylo dosaženo značného pokroku, ten je však nerovnoměrný a problémy v mnoha zemích přetrvávají. Na zvláštním zasedání Valného shromáždění OSN v září 2013 byla proto zahájena diskuse o prioritách na další období (tzv. *post-2015 development agenda*). V souladu se závěry tohoto zasedání a se závěry konference Rio+20, která proběhla v červnu 2012, by nové cíle měly propojit boj s chudobou s úsilím o udržitelný rozvoj ve všech jeho dimenzích. Dosavadní priority by v novém rozvojovém rámci měly být zohledněny společně s novými rozvojovými výzvami. Významným aspektem nového rozvojového rámce by se měl stát také důraz na mír a bezpečnost jako jeden ze základních předpokladů rozvoje, dále na dobrou správu věcí veřejných, vládu práva a lidská práva.

3. Zahraniční rozvojová spolupráce jako součást zahraniční politiky

3.1. Cíle zahraniční rozvojové spolupráce ČR

MDGs mají pro rozvoj zásadní význam jak z hlediska nasměrování úsilí, tak také z hlediska publicity a zvýšení povědomí. Orientace ZRS ČR na rozvojové cíle tisíciletí (MDGs) byla v období 2010 – 2013 zcela v souladu s prioritami mezinárodního společenství, především OSN a EU. Jak dokládají výsledky evaluací celé řady rozvojových projektů, ČR ve sledovaném období přispívala k plnění MDGs zejména v oblasti životního prostředí, zemědělství, sociálního a ekonomického rozvoje. Významný přínos představovaly i naše aktivity na podporu demokracie, lidských práv a společenské transformace. Ve vztahu k ČR měly MDGs v období 2010 – 2013 vliv na formulaci řady strategických dokumentů v rozvojové oblasti. Významně ovlivnily i popularizaci rozvojových témat ve vztahu k veřejnosti. Je zřejmé, že nové rozvojové priority, které budou přijaty OSN v roce 2015, budou z dosavadních MDGs vycházet. Zásadní změny, které by mohly mít vliv na orientaci ZRS ČR i na naplňování této koncepce, proto nepředpokládáme.

Doporučení pro následující období:

- Pokračovat v naplňování priorit stanovených Koncepcí a efektivně podporovat úsilí o odstraňování chudoby v méně vyspělých částech světa cestou podpory udržitelného rozvoje, úsilí o podporu bezpečnosti a stability, úsilí o podporu demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod a posilování právního státu.
- Klást důraz, v souladu s aktuálními mezinárodními trendy, na posun od procedur k výsledkům – na skutečný pozitivní dopad pomoci z hlediska partnerských zemí i daňových poplatníků v donorských zemích, a na posun od efektivnosti pomoci (*aid effectiveness*) k efektivnosti rozvoje (*development effectiveness*).
- Podporovat diferencovaný přístup k partnerským zemím na základě jejich potřeb, schopnosti efektivně využít vnější podporu a výsledků politického dialogu.
- Zdůrazňovat, že oficiální rozvojová pomoc (ODA) musí fungovat jako katalyzátor dalšího rozvoje, přičemž pro úspěšnou realizaci rozvojových cílů je podstatná též

podpora rozvoje občanské společnosti, dobré politiky a správy věcí veřejných v partnerských zemích (*good governance*).

- Podporovat koordinovaný přístup na globální i národní úrovni, který zahrnuje rozsáhlý okruh politik (mezinárodní obchod, zajištění udržitelného životního prostředí, daňovou problematiku, boj proti korupci, otázky migrace, bezpečnosti atd.). Nedílnou součástí přitom musí být zapojení dalších aktérů (soukromý sektor, neziskové organizace, soukromé nadace, nastupující dárci z řad nově se rozvíjejících zemí, univerzity, vědecké a akademické instituce).
- Zvláštní důraz věnovat participaci soukromého sektoru v partnerských zemích, která je klíčová jak pro mobilizaci vlastních zdrojů v jednotlivých zemích, tak také z hlediska zajištění udržitelnosti rozvojových aktivit a komerční návaznosti. Soukromý sektor má nezastupitelnou roli v řadě oblastí, příkladem je zajištění přístupu k udržitelným zdrojům energie, které by se mělo stát jednou z rozvojových priorit.
- Při formulaci priorit pro období post-2015 podporovat cíle početně omezené, konkrétní, měřitelné, snadno komunikovatelné a zahrnující všechny pilíře rozvoje společnosti; prosazovat cíle univerzální pro všechny státy, ale zároveň respektující jejich odlišné potřeby a podmínky a zdůrazňovat propojenost rozvojových a environmentálních cílů a záměr, aby revize MDGs a formulace trvale udržitelných cílů (SDGs) vyústila v jednotný soubor priorit.
- ČR bude i nadále usilovat o to, aby rozvojová spolupráce přispívala k rozvoji politických, ekonomických i kulturních vztahů s partnerskými zeměmi.

3.2. Principy zahraniční rozvojové spolupráce ČR

V souladu s přijatými mezinárodními závazky ČR ve sledovaném období usilovala o zvýšení efektivnosti své ZRS. Příkladem může být účelné nastavení řízení a organizace ZRS a rozdělení kompetencí mezi MZV a implementační agenturu pro rozvojovou spolupráci ČRA, dále transparentní zveřejňování informací o všech financovaných projektech nebo přijetí standardů OECD DAC ve statistickém výkaznictví finančních toků ODA. Výzvou pro další období zůstává naplnění závazků k nezávanosti rozvojové pomoci na dodávky zboží nebo služeb dárcovské země, v souladu s doporučením OECD DAC.

Naplňování principů ZRS ČR stanovených Konceptí probíhalo následovně:

Vlastnictví (ownership) rozvojového procesu

ČR ve sledovaném období uplatňovala princip vlastnictví rozvojového procesu, a to především díky zapojení místních aktérů již do fáze identifikace a formulace rozvojových projektů. Významná je v tomto ohledu i spolupráce s organizacemi občanské společnosti, které dbají na zapojení do přípravy i realizace různých rozvojových iniciativ.

Princip vzájemné odpovědnosti

Princip vzájemné odpovědnosti pomáhají naplňovat vzájemně odsouhlasené programy rozvojové spolupráce. Posilování systémů partnerských zemí ČR rovněž realizovala prostřednictvím transformační spolupráce zaměřené na přenos know-how, posilování kapacit apod.

Koordinace a harmonizace rozvojové spolupráce

Koordinace rozvojové politiky probíhala ve sledovaném období především v rámci Rady EU, kde se ČR aktivně zapojila do formulace nové rozvojové politiky EU „Agenda pro změnu“ a do revize poskytování rozpočtové podpory EU třetím zemím (s důrazem na kontrolní mechanismy a transparentnost). Významným příspěvkem ke koordinaci a harmonizaci rozvojových aktivit je zapojení ČR do iniciativy tzv. Společného programování EU a členských zemí. Počátkem roku 2013 se ČR připojila ke společnému programu v Etiopii, aktuálně se podílí na jeho přípravě v Gruzii a zvažuje svou účast v dalších zemích.

Transparentnost

Velká pozornost byla ve sledovaném období věnována transparentnosti. V mezinárodním srovnání publikovaném nevládními organizacemi (*Aid Transparency Index*) se ČR umístila na 6. místě mezi zeměmi EU (viz www.publishwhatyoufund.org/index/2012-index).

Doporučení pro následující období

- Dosavadní základní principy ZRS ČR stanovené Konceptí zůstávají v platnosti. V dalším období bude žádoucí zejména pokročit v naplňování závazku k nevázanosti rozvojové pomoci (aid untying), v souladu s doporučením OECD DAC, a to především u bilaterálních rozvojových projektů. Dále je třeba v souladu se závěry čtvrtého fóra na vysoké úrovni k efektivnosti rozvoje posilovat partnerství s nevládním a soukromým sektorem a aktivně sledovat utváření nového Globálního partnerství pro rozvoj. Za účelem udržení vysokého standardu ČR v oblasti transparentnosti pomoci bude vhodné připojit se k Mezinárodní iniciativě pro transparentnost pomoci (IATI). To bude vyžadovat posílení personálních kapacit bez dopadu na státní rozpočet. Ke zvýšení transparentnosti české ZRS by nicméně již od roku 2014 měla sloužit nově zaváděná databáze EU pro vykazování oficiální rozvojová spolupráce.

4. Hodnocení jednotlivých forem zahraniční rozvojové spolupráce

ČR realizovala v období 2010-2013 rozvojovou spolupráci na dvoustranném a mnohostranném základě v souladu s Konceptí. Vzhledem k výši příspěvku ČR do rozpočtu EU a EDF převažovala mnohostranná spolupráce.

4.1 Dvoustranná rozvojová spolupráce

Dvoustranná forma pomoci měla – kromě snahy o zlepšení životních podmínek v partnerských zemích - velký význam pro budování kapacit české ZRS a její uplatnění v mezinárodním měřítku. Dvoustranné projekty realizované českými subjekty hrály důležitou roli při zvyšování podpory rozvojové spolupráci, protože jejich výsledky jsou pro českou veřejnost dobře viditelné.

4.1.1 Teritoriální priority a kritéria jejich hodnocení

V Koncepti vláda stanovila pro období 2010-2017 následující teritoriální priority:

- prioritní země s programem spolupráce (tzv. programové země) – **Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko, Mongolsko;**

- prioritní země bez programu spolupráce (tzv. projektové země) – **Gruzie, Kambodža, Kosovo, Palestinská autonomní území, Srbsko;**
- země, v nichž bude pokračovat spolupráce v jiném rozsahu a zaměření než v předchozím období – **Angola, Jemen, Vietnam, Zambie.**

Hodnocení naplňování Koncepce ve smyslu stanovených teritoriálních priorit spočívalo především v posouzení naplňování principů vlastnictví rozvojového procesu, vzájemné odpovědnosti (z hlediska relevance a přidané hodnoty ZRS ČR v partnerské zemi) a koordinace a harmonizace rozvojové spolupráce, a dále pak v posouzení míry udržitelnosti dlouhodobých dopadů realizovaných rozvojových aktivit v daných zemích.

Naplňování uvedených principů a udržitelnosti bylo zkoumáno dle kritérií uvedených níže. Výsledek hodnocení dle těchto kritérií byl zaznamenán do přehledných tabulek pro programové země, projektové a „phase-out“ země (viz Příloha č. 1). Tyto tabulky stručně shrnují uplynulé období platnosti Koncepce a slouží jako dílčí podklad pro další směřování v období nadcházejícím.

Vlastnictví rozvojového procesu

- Míra dosahování cílů programů rozvojové spolupráce v jednotlivých programových zemích a míra dosahování cílů realizovaných projektů v dalších prioritních zemích v období 2010-2013.
- Míra zapojení místních partnerů (ownership) do realizovaných projektů a do využívání jejich výstupů.
- Podmínky pro realizaci ZRS ČR – zda legislativa partnerské země umožňuje efektivní realizaci ZRS ČR, a zda (vědomě či nevědomě) činí opatření, která zásadním způsobem komplikují realizaci rozvojových projektů či etablování jejich realizátorů v zemi.

Udržitelnost dopadů realizovaných aktivit

- Schopnost místní státní správy a samosprávy vstřebat a dlouhodobě využívat předané technologie a know-how, ochota zapojit se do projektů v jejich průběhu, respektive podílet se na dalším využívání výsledků projektů.
- Pravděpodobnost dlouhodobých dopadů rozvojových projektů a potenciál pro následnou spolupráci (komerční či jiná návaznost, včetně spolupráce institucí státní správy).

Vzájemná odpovědnost

Toto kritérium hodnotí jak relevanci poskytované ZRS, tak přidanou hodnotu ZRS ČR v partnerské zemi

- Trvající potřeba rozvojové pomoci a schopnost ZRS ČR na ni alespoň částečně reagovat svým finančním rozsahem a modalitami. Míra potřebnosti rozvojové pomoci byla přitom posuzována i s ohledem na případné povýšení příslušné země mezi země se středně vysokými příjmy či s ohledem na aspiraci na členství v EU.
- Trvající adekvátnost sektorových a geografických priorit ke stěžejním potřebám partnerské země i rozvojovým prioritám formulovaným její vládou.

- Reálný zájem partnerské země o české zkušenosti, ať už transformační (případně u relevantních zemí z přípravy na vstup do EU) či v jiné specifické oblasti, např. ekologické.
- Míru prosazování sociálních a ekonomických práv prostřednictvím ZRS ČR.

Koordinace a harmonizace

- Povědomí o ZRS ČR v zemi a mezi donory - do jaké míry si ČR v partnerské zemi vydobyla povědomí o svém působení v roli donora, a to jak u partnerské vlády, tak mezi přítomnými mezinárodními aktéry.
- Koordinace donorů v zemi se zvláštním zřetelem na míru koordinace a spolupráce členských států EU a případný proces společného programování EU.

Níže je uveden detailní slovní komentář a doporučení pro jednotlivé prioritní země pro následující období.

Prioritní země s programem spolupráce (tj. programové země):

Afghánistán

Po většinu sledovaného období byla převážná část ZRS ČR v Afghánistánu uskutečňována prostřednictvím Provinčního rekonstrukčního týmu, který ukončil svou činnost k 31.1.2013. Z vyhodnocení činnosti PRT vyplývá, že v daných podmínkách zanechal v Lógaru stopu nejen fyzickou – tedy infrastrukturu - ale i velmi dobré jméno České republiky mezi místním obyvatelstvem. Bezpečnostní situace však bohužel nedovoluje navázat přímo v Lógaru většími projekty ZRS. Na období 2013–2017 se s Afghánistánem podařilo uzavřít bilaterálně odsouhlasený program ZRS, který stanovil priority českého působení v sektorech zemědělství, vodního hospodářství a vzdělávání. Aktivity v souladu s programem se daří postupně rozšiřovat. Objem oficiální rozvojové pomoci ČR poskytnutý Afghánistánu činil v letech 2010-2012 celkem 701,86 mil. Kč. V současné době vynakládá ČR na projekty bilaterální ZRS zhruba 21 mil. Kč ročně.

V uplynulém období se nejvíce osvědčily projekty zaměřené na zemědělské vzdělávání. Pro realizaci průřezových priorit byly jednoznačným přínosem i vzdělávací projekty mimo sektor zemědělství (protidrogová problematika, vzdělání žen a dívek). Sektorem, kde se v poslední době ČR vzhledem ke zhoršení bezpečnostní situace potýkala s problémy s alokací zdrojů a udržitelností, byla voda a sanitace.

Doporučení pro následující období

- Velkou výzvou realizace ZRS ČR je do budoucna nejen obtížná bezpečnostní situace, ale i korupce a nejistá perspektiva po období tranzice. ZRS ČR v Afghánistánu bude proto postupně utlumována s tím, že pokud se bezpečnostní situace dále vyhrotí, bude třeba rozvojovou přítomnost přehodnotit, při zachování mezinárodních závazků. V rámci realizovaných aktivit je nicméně třeba posoudit sektorové zaměření ZRS ČR a zejména poměr prostředků alokovaných do jednotlivých sektorů.

Bosna a Hercegovina

ZRS ČR v Bosně a Hercegovině v období 2010-2013 probíhala v souladu s prioritami nastavenými v programovém dokumentu, tzn. soustředila se do sektorů energetiky, zemědělství, zásobování vodou a sanitace, státní správy a občanské společnosti, zdravotnictví a ochrany životního prostředí. Geograficky byla spolupráce zaměřena na oblast Sarajeva a jeho blízkého okolí, dále pak řada projektů probíhala na severovýchodě země s cílem zapojit do projektů zástupce obou entit. Objem oficiální rozvojové pomoci ČR poskytnutý Bosně a Hercegovině činil v letech 2010-2012 celkem 184,29 mil. Kč.

Většina projektů byla realizována ve spolupráci s obcemi, jejich komunálními podniky, resp. státními institucemi. Jako nejefektivnější forma ZRS se jevíly projekty zaměřené na vzdělávání a předávání odborného know-how. Cítit byl též výrazný zájem o předávání transformačních zkušeností ČR, zejména v souvislosti se vstupem Chorvatska do EU. Osvědčily se rovněž projekty realizované v gesci MPO v rámci programu Aid for Trade, které byly zaměřeny na legislativu v oblasti ochrany životního prostředí, odpadové hospodářství a nakládání s odpady. Nově se jako velmi perspektivní forma ukazuje spolupráce v oblasti normalizace a zkušebnictví. Naopak prakticky bez dopadů zůstaly projekty spočívající pouze v tvorbě různých studií a dokumentace.

Přestože se dařilo naplňovat program spolupráce a dosahovat cílů rozvojových projektů, problematická zůstávala dlouhodobá udržitelnost projektů. Návazné aktivity jsou prozatím minimální vzhledem ke složitým podmínkám pro podnikání v zemi a všeobecnému nedostatku finančních zdrojů na výstavbu a modernizaci komunální infrastruktury.

Doporučení pro následující období

- Potřebnost rozvojové spolupráce s Bosnou a Hercegovinou trvá, je však nutno více přihlížet k faktu, že se jedná o transformující se zemi usilující o vstup do EU. ZRS ČR by měla být postupně ukončována zhruba v době, kdy bude zemi přidělen status kandidátské země a bude přijato rozhodnutí o zahájení přístupových rozhovorů. Z dosavadních výsledků a zkušeností vyplývá potřeba snížení počtu sektorů, tj. postupně utlumit aktivity v oblasti zemědělství a zdravotnictví. Základním pravidlem pro budoucí zapojení místních subjektů do ZRS by měla na základě zkušeností být důsledná projektová, technická i finanční kontrola jejich aktivit a v relevantních případech zajištění spolufinancování projektů místním subjektem.

Etiopie

ZRS ČR v Etiopii probíhala v daném období v souladu s nastavenými sektorovými a geografickými prioritami. Projekty byly realizovány převážně v Regionu jižních národů, národností a lidu a soustředily se do sektorů zemědělství, voda a sanitace, vzdělávání, v menší míře pak do sektoru prevence katastrof a připravenosti na jejich řešení a sektoru zdravotnictví. Objem oficiální rozvojové pomoci ČR poskytnutý Etiopii činil v letech 2010-2012 celkem 135,61 mil. Kč.

Místní realie a byrokracie (spojená zpočátku i s nedostatky na české straně) realizaci projektů občas komplikovaly, celkově se však cílů programu a jednotlivých projektů dařilo dosahovat. Systém je nyní nastaven poměrně funkčně, CRA i realizátoři jsou mnohem více seznámeni s etiopským prostředím, legislativou apod.

V sektoru vzdělávání se v hodnoceném období dařilo dále rozvíjet aktivity v oblasti zavádění moderních vyučovacích metod do výuky základních a středních škol. V sektoru vody a sanitační se kromě podpory směřované na finančně poměrně náročné zajištění přístupu k vodě a sanitační přikročilo i k podpoře budování kapacit místních orgánů, které danou oblast mají na starosti. Významně narostla podpora projektům zaměřeným na ochranu degradované půdy a podporu drobných zemědělců.

Rozšíření programové ZRS o projekty Programu Aid for Trade a Programu rozvojově-ekonomického partnerství (od roku 2013) výrazně zvyšuje potenciál pro komerční návaznost v příštích letech a vytváří předpolí také pro větší prosazení českých subjektů v projektech financovaných z jiných zdrojů než ZRS ČR. Nad rámec programové ZRS byla realizována i řada trilaterálních projektů, z nichž některé získaly významné spolufinancování ze zdrojů EK.

Doporučení pro následující období

- Potřebnost ZRS v Etiopii trvá. V následujícím období by proto ČR měla maximálně zúročit dosavadní práci a úspěchy, především co se etablování českých subjektů a ZRS ČR jako takové týče. S ohledem na obtížnost teritoria a klimatické podmínky by v nadcházejícím období mohla být prodloužena realizace vybraných projektů, a to především v sektoru zemědělství, z tradičních 3 na minimálně 4 roky. Doporučuje se také více propojit projekty ČRA s ostatními aktivitami (AfT, B2B). Vzhledem k přítomnosti velkých donorů v zemi (včetně EK) by ZRS ČR měla v Etiopii rovněž maximálně využívat potenciálu, který nabízí instrument spolufinancování trojstranných projektů.

Moldavsko

Rozvojová spolupráce ČR v Moldavsku v období 2011-2013 probíhala v souladu s prioritami nastavenými v programovém dokumentu, tzn. soustředila se do sektorů zásobování pitnou vodou a sanitační, státní správa a občanská společnost, vzdělávání, ostatní sociální infrastruktury a služby, zemědělství a všeobecná ochrana životního prostředí. V teritoriální rovině existují značné rozdíly mezi severním a jižním regionem Moldavska, v rámci realizovaných projektů je snahou ČR oba regiony sbližovat. Objem oficiální rozvojové pomoci ČR poskytnutý Moldavsku činil v letech 2010-2012 celkem 246,74 mil. Kč.

Největší objem prostředků byl alokován do sektoru vody a sanitační, kde se podařilo dosáhnout i komerční návaznosti, významné byly i projekty zaměřené na odvoz a likvidaci pesticidů a čištění podzemních vod od ropných látek. V sektoru sociální infrastruktury byla nejvýznamnější česká podpora konceptu domácí péče. Díky realizaci projektů byly uzákoněny standardy domácí péče, takže akreditovaná centra mohou své služby účtovat pojišťovně. Tím se podstatně zvýšila udržitelnost výstupů projektů.

Ve sledovaném období bohužel kvůli velkému počtu sektorů a projektů docházelo i ke tříštění rozpočtu a sil ZRS ČR. Na druhé straně se projevovaly nedostatečné kapacity místních samospráv a nepružné uvolňování prostředků na spolufinancování infrastrukturních projektů. Přetrvávajícím klíčovým problémem zůstávala udržitelnost projektů.

Doporučení pro následující období

- Jako žádoucí se jeví snížení počtu sektorů a koncentrace kapacit i rozpočtu na realizaci menšího počtu projektů a přítomnost expertů na místě. Pro úspěšnou realizaci projektů se jeví jako zcela zásadní participace místních samospráv i centrálních institucí,

propojení aktivit ministerstev na regionální úrovni a národních strategií. Klíčovou výzvou zůstává do budoucna posílení udržitelnosti projektů.

Mongolsko

ZRS ČR probíhala v souladu s prioritami nastavenými v programovém dokumentu, tzn. soustředila se do sektorů energetiky, zemědělství, vzdělávání, sociální infrastruktury a služeb, ochrany vodních zdrojů a ochrany životního prostředí. Geograficky byla spolupráce zaměřena na Centrální region (vč. hlavního města Ulánbátar, jižní provincii Dornogobi a některé severní a západní provincie). Objem oficiální rozvojové spolupráce ČR poskytnutý Mongolsku činil v letech 2010-2012 celkem 291,22 mil. Kč.

Ve sledovaném období se celkově projevovala relativně nízká udržitelnost velkých rozvojových projektů, způsobená zejména nezájmem mongolské strany o výsledky projektů a jejich udržitelnost. Neefektivita státní správy spojená s byrokracií a nepotismem se projevovala i při jednání mongolské strany s českými realizátory.

Z mongolské strany byl silný zájem o předávání know-how, o transformační zkušenosti ČR a o přebírání standardů a norem EU. Velké infrastrukturní projekty naopak zůstávaly (s výjimkou projektů v oblasti energetiky) bez patřičné odezvy z mongolské strany. ZRS ČR však byla poměrně roztržitá, a to sektorově, geograficky i počtem projektů.

Doporučení pro následující období

- Vzhledem k tomu, že Mongolsko patří již mezi země s nižším středním příjmem a s ohledem na ekonomický boom způsobený otevřením investičního prostředí především těžbě nerostných surovin a přísunem velkých finančních objemů z projektů mezinárodních organizací bude ZRS ČR v této zemi utlumena s tím, že rozvojové aktivity v podobě velkých bilaterálních projektů budou nejspíše ukončeny do roku 2017. V nejbližším období by se ČR měla zaměřovat především na přenos know-how, sdílení transformačních zkušeností (např. v oblasti evropských norem a standardů) a budování kapacit místní samosprávy a občanské společnosti. Klíčovou výzvou zůstává do budoucna především posílení udržitelnosti projektů.

Prioritní země bez programu spolupráce:

Kromě prioritních zemí s programem spolupráce ZRS ČR v hodnoceném období směřovala také do dalších zemí, ve kterých byly ve střednědobém horizontu potřebné a žádoucí rozsáhlejší rozvojové aktivity ČR. Spolupráce probíhala na bázi individuálních projektů, které však do značné míry tvořily ucelený, promyšlený celek, a navazovaly na další bilaterální i multilaterální aktivity ČR v dané zemi.

a) Projektové země:

Gruzie

ZRS ČR probíhala v sektorech zemědělství, zdravotnictví, životní prostředí, státní správa a občanská společnost, podpora sociálních služeb a obnovitelné zdroje energie. Objem oficiální rozvojové spolupráce ČR poskytnutý Gruzii činil v letech 2010-2012 celkem 161,8 mil. Kč.

V sektoru zemědělství se dařilo implementovat menší projekty formou mikrograntů s jejich následným spojováním do větších celků. Velkou roli v úspěšnosti realizace projektů sehrávala nicméně přítomnost realizátora v průběhu realizace projektu. V sektoru zdravotnictví byla ČR ve sledovaném období jediným mezinárodním donorem. Přetrvávajícím klíčovým problémem zůstává udržitelnost projektů.

Doporučení pro následující období

- Za účelem prohloubení dopadu dobrých výsledků z předchozího období by se v následujícím období měla ZRS ČR v Gruzii geograficky koncentrovat, a to např. na Imeretský kraj a Tusheti. Po roce 2014 by mělo dojít ke snížení počtu zastoupených sektorů (ze stávajících 6 na 4), a to rovněž s ohledem na výsledky společného programování EU. Za účelem zachování udržitelnosti projektů bude třeba navazovat na předchozí úspěšné projekty a vyvarovat se projektů, jejichž úspěch závisí na jediném místním partnerovi. Klíčovou výzvou zůstává do budoucna posílení udržitelnosti projektů.

Kambodža

ZRS ČR se v Kambodži v daném období soustředila na sociální a zdravotnický sektor (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotních služeb) a na životní prostředí. Geograficky pak zejména na provincii Takeo. Objem oficiální rozvojové spolupráce ČR poskytnutý Kambodži činil v letech 2010-2012 celkem 38,95 mil. Kč.

Celkově rozvojové projekty v Kambodži prokazovaly dlouhodobou udržitelnost a vysokou efektivnost – např. snížení mateřské úmrtnosti v provincii Takeo až o 80%, zařazení postižených dětí do školní výuky, poskytnutí přístupu k udržitelným zdrojům energie pro lidi žijící v chudobě. Realizátoři rozvojových projektů se ve sledovaném období nikdy nesetkali s obstrukcemi, naopak byla oceňována vstřícnost kambodžské strany a přátelské prostředí.

Za nejefektivnější formy ZRS v Kambodži lze považovat menší projekty „šité na míru“ pro konkrétní skupinu obyvatel, které jsou spojené s předáváním potřebného know-how. Tyto projekty mají největší udržitelnost, jejich efekt je číselně vyjádřitelný a nejvíce přispívají ke zviditelnění ČR.

Doporučení pro následující období

- Celkově lze doporučit pokračovat v Kambodži realizaci projektů v sektoru zdravotnictví a sociální péče, neboť prokazují vysokou efektivitu a udržitelnost. Dopady projektů by mělo v budoucnu posílit i nedávné otevření pobočky velvyslanectví v Phnompenhu, jejíž dominantní náplní je kontrola a řízení rozvojové spolupráce. Objem rozvojových aktivit doporučujeme udržet na stejné úrovni do konce tohoto programovacího období s tím, že lze zvážit přesun ZRS ČR do Myanmaru po r. 2017.

Kosovo

ZRS ČR se v daném období podílela na rozvojových aktivitách v Kosovu zejména v sektorech sociálního a ekonomického rozvoje. Objem oficiální rozvojové spolupráce ČR poskytnutý Kosovu činil v letech 2010-2012 celkem 130 mil. Kč.

Míra úspěšnosti projektů v Kosovu je značná, cíle projektů se daří dosahovat a roste široké povědomí o ZRS ČR. Projekty jsou přesně cílené a přinášejí konkrétní pomoc konkrétním skupinám, což je přijímací stranou velmi oceňováno. ZRS ČR, díky svým projektům na podporu menšin a zdravotně postižených (nevidomí, slabozrací, neslyšící), nejenže dosáhla pozitivního posunu v kvalitě života zmíněných skupin (např. včetně zvýšení vzdělanosti a zaměstnanosti příslušníků uvedených skupin), ale zároveň získala mezi ostatními donory a místní státní správou uznání.

Doporučení pro následující období

- V následujícím období by měla být ZRS ČR v Kosovu zachována v rámci projektových zemí. Kromě sektoru sociálních služeb a infrastruktury by však bylo dobré podporovat rovněž sektor vody a sanitace.

Palestinská autonomní území (PAÚ)

ZRS ČR probíhala ve sledovaném období v sektorech vodní hospodářství, energetika a zemědělství. I když ČR spolupracuje s centrálními orgány, geograficky se většina energetických a zemědělských projektů soustředí do gubernorátu Tubás, kde je rozvojová spolupráce ČR velmi dobře přijímána. Objem oficiální rozvojové spolupráce ČR poskytnutý PAÚ činil v letech 2010-2012 celkem 79,95 mil. Kč.

ZRS ČR se realizuje v Palestině formou finančních darů, na jejichž základě jsou projekty vypisovány a implementovány přímo palestinskou státní správou, s expertní podporou ČR. Navíc se ČR svým včasným zaměřením na elektrifikaci stala jedním z vůdčích donorů v tomto sektoru.

Doporučení pro následující období

- PAÚ by měla setrvat mezi projektovými prioritními zeměmi, neboť ZRS ČR zde vhodně doplňuje vyváženou blízkovýchodní politiku ČR. V budoucnu lze uvažovat o financování části ZRS tak, aby mohla být realizována konsorciem českých a palestinských firem, čímž by se dále zvýšila viditelnost české pomoci a expertní sdílení know-how, zejména v oblasti vodohospodářské a energetické. Geografické zaměření na oblast Tubásu by bylo vhodné podpořit i dalšími aktivitami.

Srbsko

Ve sledovaném období pokračovaly projekty v sektorech, ve kterých se ZRS ČR v předchozím období ukázala nejprospěšnější, tj. v sektorech životního prostředí, zdravotnictví a podpory ekonomického rozvoje. Zvláštní důraz byl kladen na předání zkušeností ČR s procesem ekonomické transformace a technického know-how. Geograficky byl kladen důraz na spolupráci zaměřenou na nejméně rozvinuté oblasti, včetně regionu Sandžak (většinové muslimské obyvatelstvo). Objem oficiální rozvojové spolupráce ČR poskytnutý Srbsku činil v letech 2010-2012 celkem 171,14 mil. Kč.

Vzhledem k dosavadnímu pozitivnímu vývoji země a ke specifickému charakteru bilaterálních vztahů spolupráce se Srbskem pokročila od typicky rozvojově zaměřené k předávání zkušeností ČR z transformačního procesu a s přípravou na vstup do EU. Také z tohoto důvodu došlo k posílení spolupráce s ostatními mezinárodními donory, například

společné projekty se SIDA (Švédsko), programem Progress (UNOPS – EU + Švýcarsko) a s USAID či UNDP a probíhá koordinace intervencí v rámci ZRS ČR s projekty EU:

Ve sledovaném období se dařilo velmi dobře dosahovat cílů rozvojových projektů. Dlouhodobý dopad ZRS ČR je zjevný v oblasti životního prostředí, kde ČR přispěla ke zlepšení celkového přístupu k této problematice.

ZRS ČR výrazně podpořila vytvoření trvalé přítomnosti subjektů z ČR v Srbsku (nestátních neziskových organizací i podnikatelských subjektů). Zajistila také řadu referencí využitelných pro subjekty ČR při participaci na programech a projektech financovaných EU. Na Srbsko již několik let připadá největší podíl hodnoty projektů financovaných z EU, které realizují subjekty z ČR ve třetích zemích (celý svět mimo EU).

Doporučení pro následující období

- I když potřebnost rozvojové spolupráce se Srbskem nadále trvá (převážně ve východní a jižní části země), situace v zemi se v posledních letech zlepšuje. S ohledem na aspirace Srbska na členství v EU bude ZRS ČR v Srbsku postupně utlumena s cílem jejího úplného ukončení s koncem platnosti Koncepce (s výjimkou projektů na předávání transformačních zkušeností, které budou mít přímou vazbu na přístupový proces).

b) Země, v nichž pokračovala spolupráce v jiném rozsahu a zaměření než v předchozím programovém období:

Specifickou skupinu tvoří země, které patřily mezi prioritní před rokem 2010, v Koncepti ZRS na období 2010 – 2017 však již mezi prioritní země zařazeny nebyly. ČR jako zodpovědný donor podnikla potřebné kroky k zajištění udržitelnosti probíhajících i končících projektů. Proto na počátku platnosti koncepce (tj. po dobu 2 – 3 let) byly každoročně v Plánu ZRS na nadcházející rok vyčleněny prostředky v gesci ČRA, které umožnily jednotlivým realizátorům i ČR jako donorovi důvěryhodným způsobem završit své rozvojové působení v partnerské zemi. Vhodným nástrojem pro tuto fázi byly také malé lokální projekty (MLP) spravované příslušnými ZÚ ČR, popř. projekty ekonomické diplomacie, v případě Jemenu též humanitární pomoc.

Angola

Ve sledovaném období byly projekty ČRA v Angole ukončeny. V roce 2012 byl dokončen poslední projekt v sektoru vzdělávání. Od roku 2013 už nejsou zahajovány nové bilaterální projekty. Objem oficiální rozvojové spolupráce ČR poskytnutý Angole činil v letech 2010-2012 celkem 69,37 mil. Kč.

Nadále jsou však realizovány malé lokální projekty v gesci nerezidentního zastupitelského úřadu v jihoafrické Pretorii a trilaterální projekty spolufinancované jinými donory. Zemi též mohou být poskytována vládní rozvojová stipendia.

Doporučení pro následující období

- V návaznosti na ukončení projektů v gesci ČRA by měla ZRS ČR v následujícím období pokračovat formou trilaterální spolupráce, malých lokálních projektů, projektů Programu Aid for Trade, případně výměnou/vysíláním zkušených pedagogů na

základě spolupráce navázané mezi českými a angolskými univerzitami prostřednictvím ZRS ČR v předchozím období.

Jemen

Ve sledovaném období byly projekty v gesci ČRA v Jemenu postupně ukončovány. V současné době dobíhá už pouze jeden projekt zaměřený na zemědělské vzdělávání na ostrově Sokotra. Lokalizace na ostrov Sokotra se ukázala být správnou volbou, neboť umožnila pokračování ZRS ČR i v době značné nestability pevninské části země. Ústupový program byl doplněn zvýšeným objemem prostředků pro malé lokální projekty. Z dalších forem podpory jsou poskytována vládní rozvojová stipendia a humanitární pomoc. Objem oficiální rozvojové spolupráce ČR poskytnutý Jemenu činil v letech 2010-2012 celkem 33,93 mil. Kč.

Střednědobé hodnocení průběhu a efektivity rozvojové spolupráce v Jemenu ukazuje, že ústupová strategie byla vhodně zvolená. Zaměření posledního realizovaného projektu má dostatečný rozvojový rozměr a potenciál dobré udržitelnosti, včetně možné návaznosti prostřednictvím malých lokálních projektů.

Doporučení pro následující období

- Do budoucna je třeba připravit a vyškolit místní subjekty, které budou po ukončení projektů ČRA schopné s ČR spolupracovat při realizaci malých rozvojových a humanitárních projektů nebo i projektů programu Aid for Trade.

Vietnam

Ve sledovaném období byla ZRS ČR ve Vietnamu utlumována. Realizovány byly projekty zaměřené na řešení starých ekologických zátěží a na podporu efektivního využívání nerostných surovin. Od roku 2013 nejsou zahajovány nové bilaterální projekty. Objem oficiální rozvojové spolupráce ČR poskytnutý Vietnamu činil v letech 2010-2012 celkem 102,67 mil. Kč.

Nadále jsou však realizovány malé lokální projekty, trilaterální projekty spolufinancované jinými donory a nabízena vládní rozvojová stipendia.

Doporučení pro následující období

- V návaznosti na ukončení projektů v gesci ČRA je žádoucí ve Vietnamu pokračovat formou malých lokálních projektů a trilaterální spolupráce nebo projektů programu Aid for Trade. V případě vytvoření systému pro poskytování zvýhodněných exportních úvěrů (viz část 6.6) se Vietnam jeví jako vhodný kandidát pro tuto modalitu ZRS.

Zambie

Geograficky se ZRS ČR soustředila především do Západní provincie, která je poměrně izolovaná a stranou pozornosti ostatních dárců. Realizovány byly projekty v sektorech vzdělávání, zdravotnictví a zemědělství. Dále byly realizovány malé lokální projekty v gesci nerezidentního zastupitelského úřadu v Harare a trilaterální projekty spolufinancované jinými

donory. Zambii jsou též poskytována vládní rozvojová stipendia. Objem oficiální rozvojové spolupráce ČR poskytnutý Zambii činil v letech 2010-2012 celkem 49,29 mil. Kč.

Doporučení pro následující období

- S ohledem na dosavadní výsledky by měla ZRS ČR v následujícím období pokračovat v sektorech zemědělství, zdravotnictví a vzdělávání (tj. na úrovni kategorie projektových zemí). Kromě bilaterálních projektů by měla ZRS ČR být realizována též formou malých lokálních projektů, trilaterální spolupráce, projektů programu Aid for Trade a poskytováním vládních rozvojových stipendií.

Doporučení pro následující období k teritoriálním prioritám

- Koncepcí stanovené teritoriální priority zůstávají pro následující období v platnosti, nicméně dojde k parametrickým změnám reagujícím na ekonomický a zahraničně-politický vývoj jednotlivých zemí. S ohledem na aktuální dění na Ukrajině a zahraniční priority ČR bude v nadcházejícím období platnosti Koncepce i vzhledem k dosavadním výsledkům navyšován objem rozvojových aktivit realizovaných v Gruzii. Rovněž může být dále posílena rozvojová spolupráce s Moldavskem, čímž by mohlo dojít k synergickému doplnění aktivit realizovaných v rámci poskytnutí pomoci Ukrajině při obnově a podpoře její demokratické transformace v období 2014-2016 (dle usnesení vlády č. 167/2014) v rámci regionu.
- Naopak u Mongolska a Srbska dojde k utlumení rozvojových aktivit tak, že v roce 2017 bude bilaterální ZRS v těchto zemích realizovaná ve formě tzv. velkých projektů ukončena. Ke zvážení zůstává další setrvání Kambodže mezi prioritními zeměmi i po roce 2017, kdy by ji případně mohl nahradit Myanmar. Obdobně bude postupně utlumována ZRS ČR v Afghánistánu s tím, že pokud se bezpečností situace dále vyhroťí, bude třeba rozvojovou přítomnost přehodnotit, při zachování mezinárodních závazků.
- V zemích, které byly prioritní pouze do roku 2010 a ZRS ČR v nich byla v uplynulém období platnosti Koncepce postupně ukončena, zůstanou aktivity ZRS ČR pouze formou malých lokálních či trilaterálních projektů, projektů rozvojově-ekonomického partnerství, případně formou vysílání vysokoškolských pedagogů nebo poskytováním humanitární pomoci. Díky velmi dobrým výsledkům rozvojové spolupráce se Zambii bude pro tuto zemi zachována finanční alokace do konce platnosti Koncepce.

4.1.2 Sektorové priority a průřezové principy zahraniční rozvojové spolupráce ČR

Vláda v Koncepci ZRS ČR na období 2010-2017 kromě teritoriálních priorit stanovila následující **prioritní sektory**:

- životní prostředí;
- zemědělství;
- sociální rozvoj (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb);
- ekonomický rozvoj (včetně energetiky);
- podpora demokracie, lidských práv a společenské transformace.

Hodnocení naplňování Koncepce ve smyslu stanovených sektorových priorit spočívalo stejně jako u teritoriálních priorit především v posouzení naplňování principů vlastnictví rozvojového procesu, vzájemné odpovědnosti (z hlediska relevance a přidané hodnoty ZRS ČR v partnerské zemi) a koordinace a harmonizace rozvojové spolupráce, a dále pak v posouzení míry udržitelnosti dlouhodobých dopadů realizovaných rozvojových aktivit v daných sektorech.

Naplňování uvedených principů a udržitelnosti bylo zkoumáno dle kritérií uvedených níže. Výsledek hodnocení dle těchto kritérií byl zaznamenán do přehledných tabulek pro programové země, projektové a „phase-out“ země (viz Příloha č. 2). Tyto tabulky stručně shrnují uplynulé období platnosti Koncepce a slouží jako dílčí podklad pro další směřování v období nadcházejícím.

Vlastnictví rozvojového procesu

- Míra dosahování cílů Koncepce v jednotlivých prioritních sektorech, které jsou zakotveny v programech ZRS s jednotlivými programovými zeměmi, a míra dosahování cílů projektů realizovaných v těchto sektorech v projektových a phase-out zemích;

Vzájemná odpovědnost

- Relevance daného sektoru pro naplňování MDGs v prioritních zemích ZRS ČR a schopnost ČR na ni reagovat;

Koordinace a harmonizace

- Přidaná hodnota ZRS ČR v daném sektoru pro rozvoj prioritních zemí ZRS ČR a s ohledem na aktivity ostatních donorů;

Udržitelnost dopadů rozvojových aktivit

- Pravděpodobnost dlouhodobých dopadů ZRS ČR v rámci sektoru v prioritních zemích ZRS ČR a komerční či jiné návaznosti, včetně spolupráce institucí státní správy.

Níže je uveden detailní slovní komentář a doporučení pro následující období dle jednotlivých sektorů.

Životní prostředí

V rámci prioritního sektoru životní prostředí byly ve sledovaném období realizovány projekty, které dle klasifikace OECD DAC náležely do sektorů voda a sanitace, obecná ochrana životního prostředí a prevence katastrof a připravenost na jejich řešení.

Sektor voda a sanitace

Ve sledovaném období představoval sektor přibližně 23 % celkové bilaterální ZRS ČR (průměrně kolem 120 mil. Kč ročně). Výše celkové alokace je dána mj. vyšší finanční náročností jednotlivých, především infrastrukturních projektů. Projekty byly realizovány prakticky ve všech programových zemích, tj. Bosně a Hercegovině, Etiopii, Moldavsku i

Mongolsku, dále též v Kosovu, Palestině, Srbsku a Vietnamu, řada projektů ve spolupráci s dalšími donory.

Ve vybraných zemích má ČR v rámci sektoru silné postavení. Zároveň schopnosti a zkušenosti státních i soukromých rozvojových aktérů představují komparativní výhodu ČR, která poskytuje potenciál jak z hlediska přenosu transformačních zkušeností, tak návazného ekonomického uplatnění českých subjektů v partnerských zemích. Největším úskalím projektů v tomto sektoru je kromě nutnosti volby vhodného technického řešení také nedodržování závazků spolufinancování ze strany příjemce/partnerské instituce.

Doporučení pro následující období:

- Další podpora sektoru zásobování vodou a sanitace je žádoucí, přičemž je nezbytné věnovat zvýšenou pozornost přípravě projektů, volbou témat počínaje a precizní specifikací projektových aktivit konče. Jako vhodné se jeví sdružování aktivit do širších celků s jednotným geografickým a tematickým určením, aby byl zajištěn větší dopad a viditelnost rozvojových aktivit ČR. U některých větších projektů je rovněž vhodná spolupráce s jinými dárcovskými zeměmi.

Sektor obecná ochrana životního prostředí

Ve sledovaném období činil objem prostředků vynaložených na sektor obecná ochrana životního prostředí cca 3,7 % ZRS ČR (2012). Aktivita byly realizovány ve třech zemích ZRS ČR (Moldavsko, Bosna a Hercegovina a Gruzie).

Tento sektor, díky svému průřezovému charakteru (ochrana před povodněmi, tvorba norem/zákonodárství v oblasti životního prostředí, environmentální vzdělávání a výzkum, či ochranu biosféry a biodiverzity), představuje příležitost pro přenos českého know-how a transformačních zkušeností, které ČR získala v průběhu společenské a ekonomické transformace po roce 1989.

Doporučení pro následující období

- Do budoucna bude vhodné se soustředit hlavně na výše zmíněné oblasti, tj. přenos transformačních zkušeností, především formou budování kapacit státní správy v partnerských zemích, a zároveň implementovat projekty zaměřené na ochranu biologické diverzity.

Sektor prevence katastrof a připravenost na jejich řešení

Prevence katastrof a připravenost na jejich řešení je v rámci aktivit ČRA novým sektorem s limitovanou finanční alokací i množstvím aktivit. Ve sledovaném období byl realizován pouze jeden projekt, který tvořil 0,7% bilaterální ZRS v gesci ČRA, přičemž roční finanční alokace činila 4 mil. Kč.

Sektor prevence katastrof a připravenost na jejich řešení se tematicky částečně překrývá s dalšími sektory (hlavně obecná ochrana ŽP, zásobování vodou a sanitace, zemědělství) a úzce souvisí také s humanitární pomocí. U projektů v tomto sektoru je z hlediska zajištění pozitivních dopadů na populaci obzvláště důležité převzetí a využívání výstupů projektů ze strany místních autorit a jejich uvedení do praxe.

Doporučení pro následující období:

- Při realizaci dalších aktivit v tomto sektoru je nezbytný správný výběr cílových zemí, především z hlediska potřeby (omezená vlastní schopnost partnerských zemí rizikům předcházet) a pravděpodobnosti vzniku závažných katastrof/rizik. Jako nejvhodnější se jeví především nejchudší země (např. Etiopie, Kambodža). V případě zemí nespádajících mezi LDCs je potřeba zvážit míru rizika, schopnost země samostatně situaci řešit a zároveň schopnost českých subjektů nabídnout přidanou hodnotu.

Zemědělství

V rámci prioritního sektoru zemědělství byly ve sledovaném období realizovány projekty, které dle klasifikace OECD DAC náležely do stejnojmenného sektoru zemědělství. Jedná se o sektor, který má klíčový význam v naplnění potravinové bezpečnosti a produkce potravin, čímž se stává klíčovým sektorem v oblasti rozvoje. Ve sledovaném období představoval sektor zemědělství zhruba 13 % bilaterální projektové ZRS ČR s průměrnou roční alokací cca 74 mil. Kč. Projekty byly v tomto sektoru realizovány v 8 zemích – ve všech programových zemích a dále v Gruzii, Palestině a Zambii.

Zemědělské projekty jsou celkově dobře přijímány místní komunitou / příjemci, státní správou i partnery. V rozvinutějších zemích je pak velký prostor pro přenos zkušeností z ČR. K dalším úspěchům se také řadí vysoká míra spolupráce s jinými mezinárodními donory (USAID, SIDA). Naopak se mezi úskalími objevuje tematická rozptýlenost projektů z hlediska zaměření i teritoriálního pokrytí, jejich vzájemná neprovázanost či skutečnost, že každý region potřebuje zpravidla jiné technologické řešení.

Doporučení pro následující období

- K větší udržitelnosti a ochotě místních autorit navázat na zemědělské projekty ZRS ČR by mohla přispět lepší koordinace donorů a dlouhodobé pobyty realizačních týmů na místě, aby bylo možno kontinuálně pracovat s místní komunitou. Zatímco v nejchudších zemích je stále potřebné podporovat primární produkci (živočišnou i rostlinnou), v ostatních zemích by aktivity ČR měly být více zaměřeny na podporu zpracovatelských odvětví a odborné zemědělské vzdělávání, čímž se zvýší udržitelnost projektů a možnosti návazných aktivit.

Sociální rozvoj (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb)

V rámci prioritního sektoru sociální rozvoj (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb) byly ve sledovaném období realizovány projekty, které dle klasifikace OECD DAC náležely do sektorů vzdělávání, zdravotnictví a ostatní sociální infrastruktura a služby. Všechny tyto sektory mají společnou vysokou relevanci ve vztahu k naplňování MDGs.

Sektor vzdělávání

Tento sektor je v rámci ZRS ČR tradičně zastoupen poměrně výrazně a ve sledovaném období představoval kolem 12 % celkové bilaterální projektové ZRS (cca 40 mil. Kč ročně). Projekty byly realizovány v Afghánistánu, Etiopii, Jemenu, Moldavsku, Mongolsku a

Zambii. Jednalo se většinou o dotační projekty zaměřené na podporu základního či specializovaného středního školství (např. zemědělské vzdělávání) a realizátory byly převážně české nevládní organizace.

Dosavadní zkušenosti z realizace projektů v sektoru vzdělávání ukazují na vysokou míru relevance a pozitivní dopad na místní komunity, nicméně společnou slabinou většiny projektů je jejich omezený (lokální) dopad, kdy větší angažovanosti ZRS ČR v rovině systémových změn brání především omezené zdroje finančních prostředků a stále nedostatečná úroveň zastoupení vládních v konkrétních zemích.

Doporučení pro následující období

- Další podpora sektoru je žádoucí, přičemž jednotlivé projekty by mohly více reflektovat konkrétní požadavky partnerských zemí – např. větším akcentem na učňovské a odborné školství ve vazbě na potřeby trhu práce.

Sektor zdravotnictví

Oblast zdravotnictví představovala v letech 2010 - 2013 v rámci ZRS ČR zhruba 6 % bilaterální projektové ZRS (s průměrnou roční alokací cca 25-30 mil. Kč). Projekty byly realizovány v Bosně a Hercegovině, Etiopii, Gruzii, Kambodži, Srbsku a Zambii. Vzhledem k dosti odlišným potřebám a stavu zdravotnictví v jednotlivých partnerských zemích se české rozvojové projekty svým charakterem a náplní od sebe dosti lišily a byly realizovány jak dodávky zdravotní techniky, tak dotační projekty zaměřené spíše na osvětové a výukové aspekty zdravotní péče.

I přes omezené finanční možnosti ZRS ČR byly a jsou české projekty přijímány velmi dobře, i když se opět často jedná jen o dílčí zlepšení v omezeném (objemem i geograficky) měřítku. Výjimkou jsou projekty v Zambii (porodnictví), kde lze zaznamenat snahy o realizaci aktivit na systémové a co do geografického dopadu významné úrovni. Také v tomto sektoru je ovšem rizikovým faktorem udržitelnost a přetrvávající vysoká míra závislosti místních partnerů na externích zdrojích financování.

Doporučení pro následující období

- Jako optimální a efektivní zapojení ZRS ČR se do budoucna jeví posílení snah o spolupráci s dalšími donory s cílem přispět zejména českými zkušenostmi a znalostmi k systémovým změnám s co největším dopadem na partnerské země. Jednorázové dodávky zdravotní techniky lze v tomto kontextu považovat za již spíše překonaný model spolupráce.

Sektor ostatní sociální infrastruktura a služby

Sektor rovněž dosud patřil mezi poměrně silné sektory v rámci ZRS ČR. V období 2010 – 2013 představoval cca 9 % bilaterální projektové ZRS a roční alokace byla zhruba 30-35 mil. Kč. Projekty byly realizovány v Gruzii, Kambodži, Kosovu, Moldavsku, Mongolsku, Vietnamu a Zambii. I v tomto sektoru převažovaly dotační projekty s realizátory z řad českých nevládních organizací a se zaměřením na řešení problémů souvisejících s dopady chudoby na zranitelné skupiny obyvatel.

Tento sektor má v řadě případů přesahy do sektorů vzdělávání a zdravotnictví a projekty byly většinou zaměřeny na konkrétní práci s místní komunitou, i když existují příklady systémové

spolupráce na celostátní úrovni (např. v Moldavsku). Konkrétní aktivity a projekty ZRS ČR byly v cílových zemích dobře přijímány, nicméně v tomto sektoru mohou nastat problémy s udržitelností pozitivních dopadů projektů ZRS ČR vzhledem k trvalému nedostatku finančních prostředků a odborných kapacit v systémech sociální péče většiny rozvojových zemí.

Doporučení pro následující období

- ZRS ČR by se měla soustředit na snahu o přenos dobré praxe a know-how a posunout své hlavní aktivity spíše na úroveň spolupráce s dalšími donory s cílem dosahovat systémových změn sociální péče v partnerských zemích. Jako klíčové se jeví zvyšování odborné kompetence místních pracovníků sociálních služeb a působení na místní státní správu v oblasti zavádění koncepčních změn a reforem.

Ekonomický rozvoj (včetně energetiky)

V rámci prioritního sektoru ekonomický rozvoj (včetně energetiky) byly ve sledovaném období realizovány projekty, které dle klasifikace OECD DAC náležely do sektorů výroba a dodávky energie, obchod a další služby a nerostné zdroje a těžba.

Výroba a dodávky energie

Tento sektor měl tradičně v rámci ekonomického rozvoje největší zastoupení. Ve sledovaném období představoval cca 13 % bilaterální ZRS (cca 57,3 mil. Kč za rok 2012). Projekty byly realizovány v Bosně a Hercegovině, Mongolsku, Gruzii, Kambodži, Palestině, Srbsku a Vietnamu. Na jejich realizaci se z převážné části podílely české firmy.

Důraz byl kladen především na podporu udržitelných zdrojů energie, efektivní využívání energií související s energetickou soběstačností a na související technickou modernizaci. Realizace projektů se často potýkala s politickou situací, fluktuací ve státních institucích, nejasně definovanými prioritami ministerstev či slabou legislativou.

Doporučení pro následující období

- Další podpora aktivit v rámci sektoru výroby a dodávek energie, zejména na lokální úrovni, je žádoucí, neboť v rozvojových zemích patří ceny a dostupnost energií k významným překážkám rozvoje. Zároveň je třeba při přípravě projektů důsledně analyzovat i regulační prostředí v partnerských zemích (např. energetický mix, dotace cen elektřiny atd.)

Sektor obchod a další služby

Tento sektor zaznamenal za období 2010-2012 menší nárůst. V rámci bilaterální ZRS představoval v roce 2012 cca 4 % (odpovídající cca 16,1 mil. Kč). Mezi realizátory projektů ČRA se objevovaly jak firmy, tak neziskové organizace, které působily na území Afghánistánu, Mongolska a Srbska. Hlavní důraz byl kladen na podporu malých a středních podnikatelů a farmářů či na rozvoj obchodu. V širším pojetí šlo také o rozvoj domácího trhu a místních produkčních kapacit na podporu obchodu.

ČR využívala svých zkušeností s procesem ekonomické transformace. Realizaci projektů však ztěžovala nejen kulturní specifika a zvyklosti cílových zemí, ale také úsilí s koordinací

všech partnerů projektů či lokální podmínky realizace jako je bezpečnostní, politická a ekonomická nestabilita v cílových zemích.

Doporučení pro následující období

- Díky pozitivnímu vývoji pokročila spolupráce od typicky rozvojové pomoci k předávání know-how a zkušeností. Obchod a další služby tak budou i nadále podporovány, neboť projekty podporující rozvoj obchodu jsou považovány za důležitý prvek rozvojové spolupráce. Jako žádoucí se jeví hledat synergie mezi projekty v rámci Programu Aid for Trade a Programu rozvojově-ekonomického partnerství a ostatními projekty ZRS s přesahem do tohoto sektoru.

Sektor nerostných zdrojů a těžby

Tento sektor zaznamenal za období 2010-2013 největší snížení. Bilaterální ZRS tak v roce 2012 dosahovala v tomto sektoru pouze 1 % (odpovídající cca 4,5 mil. Kč ročně). Jediný projekt realizovaný v daném sektoru byl zaměřen na rozvoj sklářského průmyslu ve středním Vietnamu.

Doporučení pro následující období

- V současné době oblast nerostných zdrojů a těžby není ve středu zájmu rozvojové agendy světových institucí, jelikož přímo nepřispívá k plnění MDGs. Z tohoto důvodu jí nebude v následujícím období ani v rámci ZRS ČR věnována pozornost, tj. nebudou zahajovány žádné nové dvoustranné projekty.

Podpora demokracie, lidských práv a společenské transformace

V rámci prioritního sektoru podpora demokracie, lidských práv a společenské transformace byly ve sledovaném období realizovány projekty, které dle klasifikace OECD DAC náležely do sektoru státní správa a občanská společnost.

Česká republika disponuje v daném sektoru vůči většině zavedených dárcovských zemí významnou komparativní výhodou - vlastní zkušeností s procesem politické, ekonomické a společenské transformace. Tuto přednost se v uplynulých letech snažila zúročit ve spolupráci se zeměmi, které procházejí obdobnými změnami, stejně tak jako v zemích, kde dosud demokratizační proces zahájen nebyl. Hlavním nástrojem ČR pro podporu demokracie byl Program transformační spolupráce spravovaný odborem lidských práv a transformační politiky (LPTP) MZV. Prioritními oblastmi tohoto programu byly zejména posilování občanské společnosti a její spolupráce s místními správami, rozvoj nezávislých médií, výchova k aktivnímu občanství a podpora obránců lidských práv. Principy transformační spolupráce a její provázanost se zahraniční politikou ČR jsou detailně popsány v samostatné koncepci transformační politiky schválené vedením MZV v roce 2010.

Zkušenost uplynulých let ukazuje, že prioritní oblasti byly zvoleny správně, což potvrzuje trvalý zájem ze strany přijímajících zemí a tamních občanských společností, a to nejen v tradičním regionu východní Evropy, ale nově též v zemích severní Afriky, procházejících vlastním procesem transformace. Současně stále roste počet českých nevládních organizací a dalších subjektů disponujících expertízou v těchto oblastech a schopných obdobně zaměřené projekty realizovat i za prostředky jiných donorů.

Doporučení pro následující období

- V souladu s programem transformační spolupráce přispívat k podpoře demokracie, lidských práv a transformace a k aktivnějšímu a konkrétnějšímu působení v oblasti podpory demokracie na evropské úrovni.

Doporučení pro následující období k sektorovým prioritám

- Sektorové priority (včetně průřezových principů) stanovené Konceptí zůstanou v následujícím období v platnosti. V rámci daných sektorů by se ZRS ČR měla více zaměřit na oblasti, v nichž existuje poptávka po zkušenostech ČR a kde zároveň ČR disponuje dostatečnými kapacitami (odborníky) pro realizaci projektů v daných zemích. Důraz by měl být kladen na budování místních kapacit a přenášení know-how, a to včetně transformačních zkušeností. Rozvojové intervence v různých sektorech by měly být co nejvíce propojovány, aby byl posílen multiplikační efekt ZRS ČR a vytvořen prostor pro případnou komerční návaznost a investiční příležitosti. Jelikož díky stanovení geografických a sektorových priorit došlo v uplynulém období k větší koncentraci rozvojových aktivit ČR v rámci všech modalit ZRS ČR a tím i k posílení jejich multiplikačního efektu, bude tato koncentrace pokračovat i v následujícím období.
- Kromě snížení počtu prioritních sektorů bude třeba dále zužovat zacílení rozvojových aktivit v rámci těchto sektorů. Pro vybrané prioritní země budou proto zpracovány sektorové strategie. V následujícím programovacím období by pak bylo vhodné provázat konkrétní geografické priority s konkrétními sektorovými prioritami a systematicky promyslet a nastavit synergie mezi rozvojovou, ekonomickou a lidskou dimenzí ZRS ČR..

4.1.3 Hodnocení průřezových principů

V Koncepti ZRS (stejně jako ve Strategii mnohostranné ZRS) jsou zakotveny tři průřezové principy, které mají být zohledňovány ve všech projektech ZRS ČR: řádná (demokratická) správa věcí veřejných, šetrnost k životnímu prostředí a klimatu a dodržování lidských práv příjemců projektů, včetně rovnosti mužů a žen (gender).

Řádná (demokratická) správa věcí veřejných

Z výstupů evaluací v letech 2010 – 13 je zřejmé, že většina hodnocených projektů ZRS ČR standardně naplňuje zásady řádné správy během implementace jednotlivých rozvojových aktivit. Nadstandardní je v projektech ZRS ČR práce s místními komunitami a místními úřady, nejčastěji u projektů implementovaných nestátními neziskovými organizacemi. V rámci identifikace je zohlednění dobré správy často komplikováno nejasným rozdělením kompetencí a vysokou fluktuací politiků i úředníků v partnerských zemích.

Šetrnost k životnímu prostředí a klimatu

Šetrnost k životnímu prostředí a klimatu řada projektů ZRS ČR zohledňuje přímo tematicky, a to zejména v sektorech zásobování vodou a sanitace, výroby a dodávky energie, obecně

ochrany životního prostředí a zemědělství, lesnictví a rybolovu. Také ostatní projekty musí standardně obsahovat zhodnocení dopadů na životní prostředí. Z výstupů evaluací za hodnocené období vyplývá, že projekty ZRS ČR jsou ve svých bezprostředních dopadech šetrné k životnímu prostředí. Dílčí zatížení pro životní prostředí mohou představovat projekty, u nichž není zajištěna dlouhodobá udržitelnost, zejména pokud jsou spojeny s výstavbou budov a dodávkami technologií.

Dodržování základních lidských, ekonomických, sociálních a pracovních práv příjemců projektů (včetně rovnosti mužů a žen – gender)

Podpora základních lidských práv patří k hlavním důrazům nejen ZRS ČR, ale celkově zahraniční politiky ČR. V rámci ZRS ČR se některé projekty věnují této oblasti přímo tematicky. Z evaluací vyplývá, že všechny projekty ZRS ČR standardně pracují se zásadami rovného přístupu k příjemcům projektů z hlediska jak genderového, tak celkově lidskoprávního, přičemž konkrétní zastoupení žen a dívek např. na vzdělávacích aktivitách v řadě zemí podléhá kompromisu z hlediska místních zvyklostí.

Doporučení pro následující období

- V zájmu zajištění kvalitního monitoringu a evaluací bude vhodné rozpracovat náplň a způsoby aplikace jednotlivých průřezových kritérií na základě norem a strategických dokumentů OSN, EU a OECD, včetně stanovení základních indikátorů pro jejich naplňování.
- Dále bude třeba pracovat na explicitním zohlednění průřezových kritérií ve všech fázích projektového cyklu, zejména ve fázi programování a identifikace. Předmětem hlubší analýzy v dalším období bude také identifikace specifických způsobů uplatnění průřezových kritérií v jednotlivých prioritních sektorech, s využitím příkladů stávající dobré praxe.

4.2 Mnohostranná spolupráce

V souladu s Koncepcí se ČR aktivně ve sledovaném období podílela na formulaci a provádění rozvojové politiky mezinárodních organizací, která by měla být postavena na klíčových principech efektivnosti, udržitelnosti, partnerství a koherence politik pro rozvoj.

Ve sledovaném období byla zpracována a přijata Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce ČR na období 2013-17. Strategii, kterou připravilo MZV za účelem dosažení větší účinnosti a žádoucích výsledků zahraniční rozvojové spolupráce vč. humanitární pomoci, schválila dne 6. února 2013 vláda ČR (usnesení vlády č. 90).

Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce ČR na období 2013-17 identifikuje cíle a priority v této oblasti a definuje hlavní témata, která bude ČR v rámci mnohostranné rozvojové spolupráce akcentovat. Na nadcházející období stanovuje Strategie globální cíl, kterým je efektivní zapojení ČR do multilaterální rozvojové spolupráce, vč. využívání příležitostí, které z tohoto působení vyplývají, a čtyři strategické cíle: 1) prosazování zájmů a priorit ČR při plnění globálních cílů rozvojové spolupráce; 2) posílení účasti českých subjektů na realizaci multilaterálních projektů; 3) uplatnění českých expertů ve strukturách organizací; 4) zajištění výrazné účasti ČR na rozhodovacích procesech organizací.

Na základě určení těchto strategických cílů byly dále stanoveny hlavní tematické a teritoriální priority, které budou sloužit mj. jako vodítko pro poskytování finančních příspěvků

jednotlivým mezinárodním organizacím. Vyhodnocení naplňování cílů Strategie bude zahájeno v roce 2016.

5. Řízení ZRS ČR

5.1 Legislativní a koncepční rámec

Základní legislativní a koncepční rámec ZRS ČR odpovídá v současnosti požadavkům OECD DAC. Od roku 2010 je v platnosti **zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí**¹. Ve stejném roce pak byla schválena i hodnocená Koncepce. Ta mimo jiné aktualizovala cíle ZRS ČR i zásady jejího poskytování a stanovila nové teritoriální a sektorové priority.

V návaznosti na Koncepci byly od roku 2010 připraveny a s partnerskými vládními institucemi odsouhlaseny programy spolupráce s Bosnou a Hercegovinou, Etiopií, Moldavskem, Mongolskem a s Afghánistánem, které stanoví sektorové a geografické zaměření ZRS ČR v uvedených zemích.

V průběhu hodnoceného období byly schváleny či aktualizovány další strategické dokumenty týkající se dalších modalit ZRS ČR, zejména Strategie pro poskytování vládních stipendií studentům z rozvojových zemí pro období 2013-2018 a Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce ČR na období 2013 – 2017²

V roce 2011 byla nově zpracována Metodika projektového cyklu, která stanoví role jednotlivých aktérů ZRS ČR v příslušných fázích projektového cyklu a obsahuje též vzory dokumentů, jež se při realizaci projektů užívají.

V platnosti nadále zůstal systém, kdy je vládě každoročně předkládán ke schválení Plán ZRS na příští rok včetně výhledu na dva následující roky.

Doporučení pro následující období

- V následujícím období by mělo být hlavním cílem řádné naplňování všech dílčích strategií a případná úprava sektorových či teritoriálních priorit v souladu s výstupy střednědobého hodnocení Koncepce. Žádoucí je rovněž vypracování sektorových strategií na úrovni vybraných sektorových témat v prioritních zemích. V průběhu druhé poloviny platnosti stávající koncepce bude možné posoudit dílčí úpravy legislativního rámce, pokud by ze zkušeností praktické implementace ZRS a naplňování mezinárodních závazků (např. v oblasti nevázaní pomoci, delegované spolupráce atd.) vyvstala taková potřeba.

5.2 Institucionální rámec

V uplynulém období byly do naplňování Koncepce zapojeny především následující instituce:

¹ Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů

² Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce České republiky na období 2013-2017 (UV č. 90/2013 ze dne 6. února 2013)

Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) připravovalo strategické dokumenty a každoroční Plán dvoustranné ZRS, zadávalo evaluace projektů či programů a řídilo Českou rozvojovou agenturu. Zajišťovalo také realizaci transformační spolupráce a humanitární pomoci.

Česká rozvojová agentura (ČRA) zajišťovala realizaci dvoustranných rozvojových projektů ZRS, konkrétně identifikaci vhodných témat, formulaci projektů, výběrová řízení na realizátory či dodavatele, jakož i monitoring probíhajících projektů.

Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci, meziresortní koordinační orgán sdružující zástupce všech ministerstev a dalších ústředních orgánů státní správy i představitele platform nestátních neziskových organizací a podnikatelského sektoru, se pravidelně scházela zhruba každé dva měsíce. Její zasedání přispěla k posílení transparentnosti, vzájemné informovanosti koordinace rozvojových aktivit a uplatňování principu koherence (nerozvojových) politik pro rozvoj.

Zastupitelské úřady v prioritních zemích plnily významné úkoly při identifikaci a formulaci vhodných projektů i při monitoringu jejich realizace; byly důležitým kontaktním místem pro státní a jiné instituce v partnerských zemích i pro české realizátory.

Resortní ministerstva se podílela na práci Rady pro zahraniční rozvojovou spolupráci a na přípravě programů pro jednotlivé programové země ZRS ČR. Vybrané resorty (MPO, MF, a MV) pak rovněž realizovaly specifické rozvojové projekty ve vlastní gesci. MŠMT zajišťovalo implementaci programu vládních stipendií pro studenty z rozvojových zemí.

Obecně probíhala realizace ZRS ČR v úzkém partnerství s neziskovým a soukromým sektorem, které se též účastnily práce Rady pro zahraniční rozvojovou spolupráci.

Doporučení pro následující období

- I do budoucna by měl být zachován stávající institucionální rámec. Zároveň by však měly být posíleny kapacity ZÚ v prioritních zemích tak, aby byly schopny účinně naplňovat všechny svěřené úkoly za účelem úspěšné realizace programů a projektů ZRS ČR. Uvažovat lze rovněž o zřízení poboček České rozvojové agentury v prioritních zemích. Dále by mělo být posilováno zapojení soukromého sektoru do ZRS ČR. Zvyšovat by se mělo rovněž zapojení místních subjektů do realizace rozvojových aktivit, které odpovídá mezinárodním závazkům i požadavkům na efektivnost a dlouhodobou udržitelnost.

5.3 Koordinace s dalšími dárci

Koordinace dárců a dělba práce mezi nimi je jedním ze zásadních předpokladů pro posilování efektivnosti rozvojové spolupráce. Jde proto o jednu z priorit jak v rámci OECD, tak EU. V uplynulém období platnosti Koncepce se ČR účastnila koordinačních jednání v rámci místních pracovních skupin pro rozvojovou spolupráci EU a zapojila se do procesu společného programování EU. Kromě toho se v prioritních zemích ČR snažila o realizaci společných aktivit se zeměmi V4, Rakouskem, SRN, USA, Japonskem, Jižní Koreou a Izraelem.

Doporučení pro následující období

- V následujícím období se bude ČR dále podílet na procesu společného programování EU. V oblasti společných bilaterálních aktivit bude s ohledem na relativně omezené

zdroje a kapacity a obecně technickou náročnost koordinace s jinými dárci třeba pečlivě vybrat omezené množství partnerů, s nimiž bude vhodné dále jednat o geografickém a sektorovém zaměření spolupráce i jejích konkrétních formách.

6 Modality zahraniční rozvojové spolupráce ČR

6.1 Rozvojové projekty

Stěžejní formu ZRS ČR představovaly v období 2010-2013 standardní dvoustranné projekty realizované v gesci ČRA v rozvojových zemích. Projekty měly často charakter tzv. technické pomoci (poradenství, předávání know-how, organizace seminářů, apod.), což plně korespondovalo s principem partnerství a zároveň umožňovalo využití dlouhodobých zkušeností českých odborníků ve vybraných sektorech. V případech podložených zájmem partnerské země byly realizovány projekty investičního charakteru. Projekty byly ze strany České rozvojové agentury zadávány formou veřejných zakázek i udělováním dotací.

Důležitou formou ZRS ČR byly dále **trojstranné projekty**. V jejich rámci mohly díky českému spolufinancování české subjekty posilovat své kapacity a uplatnit své komparativní výhody v nových teritoriích a sektorech.

Specifické rozvojové projekty byly realizovány též v gesci resortních ministerstev. Jednalo se o projekty v rámci programu **Pomoc na podporu obchodu – Aid for Trade** (v gesci MPO) orientované na posilování zapojení partnerských zemí do mezinárodního obchodu ku prospěchu rozvoje jejich ekonomik. Dále o projekty technické spolupráce v oblasti řízení veřejných financí v rámci **programu Transformační ekonomická a finanční spolupráce** (v gesci MF) a o projekty v oblasti **bezpečnosti a prevence nelegální migrace** (v gesci MV).

Zvláštní skupinu rozvojových projektů tvořily též **malé lokální projekty** realizované při zastupitelských úřadech ČR v zahraničí, které umožňovaly přesně cílené rozvojové aktivity ve finančně malém objemu.

K další podpoře zapojení soukromého sektoru do ZRS ČR sloužil od roku 2012 **Program rozvojově-ekonomického partnerství** s cílem podpořit navázání a rozvinutí partnerství mezi podnikatelskými subjekty z ČR a z partnerské rozvojové země s využitím přenosu know-how a technologií.

Kromě rozvojových projektů v partnerských zemích byly v rámci dvoustranné ZRS realizovány též dotační projekty realizované v ČR. Ty byly zaměřeny na rozvojové vzdělávání a osvětu, podporu nestátních neziskových organizací činných v oblasti ZRS i jejich zastřešujících platforem.

Zvláštní modalitou byly též projekty určené na podporu demokracie a lidských práv, které byly realizovány v gesci Odboru lidských práv a transformační spolupráce Ministerstva zahraničních věcí ČR.

Doporučení pro následující období

- V následujícím období bude vhodné pokračovat v důrazu na projektovou modalitu ZRS a usilovat o větší geografickou a sektorovou koncentraci a synergii jednotlivých typů projektů. U trilaterálních projektů, které napomáhají k získávání dalších prostředků ze zdrojů EU, lze uvažovat o případném navýšení objemu prostředků.

Zároveň budou podniknuty kroky ke shromáždění více informací za účelem většího zapojení českých subjektů do výběrových řízení vyhlášených jinými donory. Velkou výzvou zůstává udržitelnost výsledků. Nadále proto bude třeba posilovat aktivní participaci a kapacity místních partnerů od samého začátku projektového cyklu, protože jen tak bude moci být posíleno vlastnictví projektů a jejich udržitelnost. V nadcházejícím období bude rovněž třeba důsledně dbát toho, aby náklady vynakládané na osobní náklady realizátorů rozvojových projektů a odměn zapojených expertů nepřesahovaly výdaje na obdobné činnosti vykonávané státními zaměstnanci.

6.2 Vládní stipendia pro studenty z rozvojových zemí a vysílání učitelů

Další významnou součástí dvoustranné rozvojové spolupráce byla v období 2010-2013 vládní stipendia pro studenty z rozvojových zemí. Každoročně bylo přiznáváno minimálně 130 nových vládních stipendií³ k podpoře studia na veřejných vysokých školách v ČR. Výuka probíhala v bakalářských, magisterských, navazujících magisterských a doktorských studijních programech v českém i anglickém jazyce. Program vládních stipendií je ve společné gesci Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, která při jeho naplňování úzce spolupracují s Ministerstvem zdravotnictví.

V dubnu 2012 byla schválena **Strategie pro poskytování vládních stipendií studentům z rozvojových zemí pro období 2013-2018** a zahájena její implementace. Díky strategii byly zahájeny kroky ke zjednodušení a vyšší transparentnosti procesu udělování stipendií a k soustředění stipendií na podporu málo rozvinutých zemí a zároveň o využití navázaných vztahů se studenty ve prospěch rozvoje vzájemných vztahů mezi ČR a jejich zeměmi původu. Jako doplněk k poskytování vládních stipendií bylo v roce 2012 v gesci České rozvojové agentury zahájeno vysílání českých vysokoškolských pedagogů na univerzity v partnerských rozvojových zemích.

Doporučení pro následující období

- Pokračovat v trendu mírného navyšování počtu stipendií a jejich koncentrace do menšího počtu zemí. V souladu s celosvětovým trendem zaměřit výběr uchazečů o stipendium na zájemce o magisterské studium, kteří již prokázali studijní předpoklady a mají pevnější profesní zakotvení v zemi původu, a je tedy více pravděpodobné, že studium dokončí. V souladu s principy partnerství usilovat o to, aby program vysílání vysokoškolských pedagogů na univerzity v partnerských rozvojových zemích napomohl k vzájemné výměně zkušeností a budování kapacit terciárního vzdělávání v těchto zemích.

6.3 Humanitární pomoc

Ve sledovaném období probíhala realizace humanitární pomoci ČR v zahraničí v souladu se zákonem 151/2010 Sb. a na základě každoroční Operační strategie humanitární pomoci ČR. Návaznost humanitárních a rozvojových aktivit byla explicitně zakotvena v bilaterálních programech rozvojové spolupráce s Afghánistánem a Etiopií. V případě potřeby byla humanitární pomoc přednostně poskytována i dalším prioritním zemím ZRS ČR, zejména Jemenu, Kambodži a Palestině. K dalším cílovým zemím humanitární pomoci ČR patřily

³ V souladu s usneseními vlády č. 773/2001 a č. 712/2007

zejména Barma/Myanmar, Jižní Súdán, Konžská demokratická republika a Zimbabwe, z důvodu dlouhodobého konfliktu od roku 2011 též Mali a Sýrie.

Z hlediska sektorů se humanitární pomoc ČR soustředila na potravinové zabezpečení a výživu, podporu udržitelných zdrojů obživy a bezpečného přístupu k pitné vodě a sanitaci, a dále na prevenci katastrof a zvyšování odolnosti vůči nim. V humanitárních projektech byly také důsledně zohledňovány průřezové principy zakotvené v Koncepci ZRS ČR, s důrazem na šetrnost k životnímu prostředí (konkrétně v kontextu podpory udržitelných zdrojů obživy a adaptace na klimatické změny) a gender (zejména ochrana žen a dětí před násilím, zneužíváním a nedobrovolným přesídlováním).

V letech 2010 – 2013 bylo na humanitární pomoc ČR v zahraničí celkem vyčleněno celkem 308,35 mil. Kč.

Doporučení pro následující období

- Vzhledem k rostoucí četnosti a závažnosti přírodních katastrof bude vhodné posílit zaměření na prevenci katastrof a posilování odolnosti zejména v prioritních zemích ZRS ČR, kde existuje možnost návazných rozvojových aktivit. MZV bude usilovat o navýšení rozpočtu na humanitární pomoc a ve spolupráci s MV o rozšíření možností uplatnění humanitárních expertů ČR v mezinárodních humanitárních organizacích.

6.4 Informační aktivity a globální rozvojové vzdělávání

Důležité postavení v rámci zvyšování povědomí o rozvojové spolupráci mělo ve sledovaném období i globální rozvojové vzdělávání. Globální rozvojové vzdělávání je oblastí, kterou MZV dlouhodobě aktivně podporuje. Na rozdíl od většiny členských zemí Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) zůstává informovanost české veřejnosti o globálních problémech a způsobech jejich řešení dosud nízká. Přes nepopiratelnou solidaritu, kterou lidé v České republice prokazují při humanitárních krizích, stále chybí širší povědomí o tom, co znamená extrémní chudoba, o významu dlouhodobé rozvojové spolupráce, i o širším kontextu globálních otázek. MZV se proto průběžně snažilo zvyšovat politickou podporu české rozvojové spolupráci. Aktivně se snažilo zapojit do debaty o rozvojové spolupráci i členy Parlamentu ČR.

Doporučení pro následující období

- Na základě „Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání pro období 2011-2015“ a především monitorovací zprávy z roku 2013 o naplňování jejích cílů, kterou zpracovalo MZV ve spolupráci s MŠMT a dalšími dotčenými resorty, bude v dalších letech kladen důraz na zvyšování informovanosti státní správy, zejména samosprávy, o principech globálního rozvojového vzdělávání včetně financování vlastních projektů z prostředků Evropské komise, na začleňování globálního rozvojového vzdělávání do formální i neformální výuky s důrazem na zvyšování povědomí učitelů v rámci dotačních titulů ČRA podporujících realizaci projektů českých nevládních organizací v této oblasti.

6.5 Budování kapacit

Vzhledem k tomu, že rozvojovou spolupráci mohou efektivně provádět pouze kvalifikovaní pracovníci s potřebnými znalostmi mezinárodních závazků ČR, obecných trendů v oblasti

rozvoje a praktické realizace rozvojových projektů, MZV v uplynulém období usilovala o budování odborných kapacit na všech úrovních řízení a realizace ZRS, a to jak vlastních, tak i partnerů, kteří jsou zapojeni do realizace rozvojových aktivit. ČRA mimo jiné poskytovala dotace nestátním neziskovým organizacím a dalším oprávněným subjektům za účelem rozvoje jejich kapacit, platform a partnerství.

Doporučení pro následující období

- V oblasti budování kapacit bude vhodné dále přesouvat důraz na kapacity umožňující zapojení českých subjektů do realizace rozvojové spolupráce financované z nástrojů EU či programů OSN a dalších institucí. V tuzemském kontextu pak budou preferovány projekty akcentující partnerství, zejména soukromého a neziskového sektoru.

6.6 Další možné modality pomoci

Zvýhodněné exportní úvěry

ČR dosud nezavedla zvýhodněné exportní úvěry.

Doporučení pro následující období

- MZV v rámci svých kompetencí bude nadále sledovat tuto problematiku a dle situace jednat na toto téma s kompetentními partnery (MPO ČR, MF ČR a ČEB). Priority uvedené v textu Koncepce zůstávají beze změny.

Přímá rozpočtová podpora

V souladu s Koncepcí se ČR dlouhodobě staví k rozpočtové podpoře rezervovaně, a to bez rozdílu, zda je poskytována z národních prostředků či z rozpočtu EU, případně prostřednictvím nástroje EDF. Z hlediska ČR by rozpočtová podpora neměla být užívána jako kompenzace nedostatečných implementačních kapacit v jiných formách rozvojové spolupráce. Na druhé straně ČR chápe, že rozpočtovou podporu, zejména sektorově orientovanou a vázanou na jasná pravidla pro čerpání i monitorování, lze využít v rámci mezinárodního úsilí směřujícího ke zvyšování odpovědnosti partnerských zemí za vlastní rozvoj. Ani v těchto případech však nelze opomenout důslednou kontrolu a důraz na principy dobrého vládnutí. Právě v kontextu naplňování mezinárodních závazků schválila vláda ČR v srpnu 2012 poskytnutí peněžních darů Afghánistánu na podporu stabilizace, rekonstrukce a rozvoje v letech 2014 – 17 (usnesení č. 683). Tato přímá finanční podpora vybraných rozvojových programů Afghánistánu doplňuje klasickou projektovou spolupráci, která nadále zůstává základem bilaterální ZRS ČR.

Doporučení pro následující období

- Během implementace schválených peněžních darů pro Afghánistán ČR otětuje praktickou aplikaci výše uvedených principů pro rozpočtovou podporu, které bude nadále zastávat i na půdě EU.

Delegovaná spolupráce

Koncepce zaujímá k delegované spolupráci zdrženlivý postoj. ČR tento způsob zapojení do mezinárodní rozvojové spolupráce dosud nevyužila, pracovala však na zkvalitnění systému

ZRS, tak aby zapojení do delegované spolupráce bylo možné. Ze strany EK je v posledních několika letech tento nástroj, který umožňuje převod výkonu rozvojové pomoci na jiného dárce, stále více využíván.

Doporučení pro následující období

- Po opětovném posouzení se zapojení ČR do delegované spolupráce v příštích letech jeví jako perspektivní, a to především s ohledem na možnou větší provázanost bilaterálních aktivit s aktivitami EU (a tedy i vyšší efektivitu), ale i s ohledem na perspektivu získání většího objemu finančních prostředků na realizaci aktivit v oblastech, kde může ČR nabídnout své komparativní výhody. Počátkem roku 2014 ČR formálně požádá EK o zahájení procedury akreditace, která v dalším období ČR umožní se do delegované spolupráce EU zapojit.

7. Kontrola a hodnocení rozvojové spolupráce ČR

Výsledky projektů a programů české rozvojové spolupráce byly v daném období hodnoceny prostřednictvím průběžného monitoringu a nezávislých evaluací.

Monitoring spočíval v pravidelném sběru dat o průběhu rozvojové intervence s cílem poskytovat managementu projektu či programu a dárci informace o dosažených výstupech a o průběžné výši alokovaných zdrojů. Projekty ZRS byly monitorovány ve vzájemné koordinaci zastupitelských úřadů ČR a ČRA.

Za provádění **nezávislých evaluací** bylo v rámci projektového cyklu odpovědné primárně Ministerstvo zahraničních věcí. Cílem evaluací bylo vyhodnotit prostřednictvím kvalifikovaných nezávislých hodnotitelů relevanci ukončených projektů a programů z hlediska rozvojových potřeb partnerské země, dopady konkrétních rozvojových aktivit na cílové skupiny, efektivitu realizace projektů i udržitelnost pozitivních přínosů po jejich ukončení.

V souladu s ustálenou praxí byly evaluační zprávy prezentovány na závěrečných seminářích s diskusí a následně publikovány na webových stránkách MZV. Závěry a doporučení z externích evaluací napomáhaly kvalitnímu zacílení dalších rozvojových aktivit ČR. Realizace evaluací byla tedy důležitá jak z hlediska kvality poskytované pomoci, tak v kontextu snahy o navyšování prostředků na rozvojové účely i potřeby prezentovat výsledky rozvojové spolupráce vůči české veřejnosti.

Doporučení pro následující období

- Plánované posílení kapacit ZÚ se stane základem pro intenzivnější monitoring projektů, který by měl kromě průběžné kontroly aktivit být orientován více na výsledky a zajištění udržitelnosti projektů. V následujícím období bude pokračovat nezávislé vyhodnocování rozvojových projektů v podobném rozsahu. Zvláštní důraz bude kladen na vyhodnocení projektů jak z hlediska mezinárodně uznávaných kritérií OECD/DAC tak z hlediska uplatňování průřezových principů ZRS a vnější prezentace ČR v partnerské zemi. Za účelem zhodnocení kvality procesu zadávání, provádění a vyhodnocování evaluovaných projektů bude provedena tzv. metaevaluace.

8. Závěr - Souhrn doporučení pro následující období platnosti Koncepce

Základní principy ZRS ČR stanovené Koncepcí zůstávají nadále v platnosti. V následujícím období je třeba v souladu s doporučením OECD DAC usilovat o naplňování závazku nevázanosti rozvojové pomoci (*aid untying*), a to zejména pokud jde o dodávky zboží nebo služeb dárcovské země. Dále je třeba posilovat partnerství se soukromým sektorem a aktivně sledovat utváření nového Globálního partnerství pro rozvoj. Rovněž je třeba v nadcházejícím období platnosti Koncepce i nadále usilovat o navýšení podílu objemu financí na ZRS, i když závazku 0,33 % HND v roce 2015 nejspíše dosaženo nebude.

V programových a projektových zemích ZRS ČR bude v následujícím období platnosti Koncepce systematicky posilována průběžná spolupráce s místními partnery v průběhu celého projektového cyklu. Rovněž bude posílena průběžná koordinace s ostatními donory působícími v daných zemích ve stejných sektorech. Efektivně a synergicky by měly být využívány všechny modalitativy ZRS ČR. U projektů v prioritních zemích západního Balkánu bude třeba usilovat v nadcházejícím období o napojení na projekty Nástroje předvstupní pomoci (IPA), do nichž se čeští realizátoři rovněž úspěšně zapojují.

Koncepcí stanovené teritoriální priority zůstávají pro následující období v platnosti, nicméně dojde k parametrickým změnám reagujícím na ekonomický a zahraničně-politický vývoj jednotlivých zemí. S ohledem na aktuální dění na Ukrajině a zahraniční priority ČR bude v nadcházejícím období platnosti Koncepce i vzhledem k dosavadním výsledkům navyšován objem rozvojových aktivit realizovaných v Gruzii. Může být i dále navýšen objem rozvojové spolupráce s Moldavskem, čímž by mohlo dojít k synergickému doplnění aktivit realizovaných v rámci poskytnutí pomoci Ukrajině při obnově a podpoře její demokratické transformace v období 2014-2016 (dle usnesení vlády č. 167/2014) v rámci regionu. Naopak u Mongolska a Srbska dojde k utlumení rozvojových aktivit tak, že v roce 2017 bude bilaterální ZRS v těchto zemích realizovaná ve formě tzv. velkých projektů ukončena. Obdobně bude postupně utlumována ZRS ČR v Afghánistánu s tím, že pokud se bezpečností situace dále vyhroťí, bude třeba rozvojovou přítomnost přehodnotit, při zachování mezinárodních závazků. Ke zvážení zůstává další setrvání Kambodže mezi prioritními zeměmi i po roce 2017, kdy by ji případně mohl nahradit Myanmar.

V zemích, které byly prioritní pouze do roku 2010 a ZRS ČR v nich byla v uplynulém období platnosti Koncepce postupně ukončena, zůstanou aktivity ZRS ČR pouze formou malých lokálních či trilaterálních projektů, projektů rozvojově-ekonomického partnerství, případně formou vysílání vysokoškolských pedagogů nebo poskytováním humanitární pomoci. Díky velmi dobrým výsledkům rozvojové spolupráce se Zambíí bude pro tuto zemi zachována finanční alokace do konce platnosti Koncepce.

Sektorové priority (včetně průřezových principů) stanovené Koncepcí zůstanou v následujícím období rovněž v platnosti. V rámci daných sektorů by se ZRS ČR měla více zaměřit na oblasti, v nichž existuje poptávka po zkušenostech ČR a kde zároveň ČR disponuje dostatečnými kapacitami (odborníky) pro realizaci projektů v daných zemích. Důraz by měl být kladen na budování místních kapacit a přenášení know-how, a to včetně transformačních zkušeností. Rozvojové intervence v různých sektorech by měly být co nejvíce propojovány, aby byl posílen multiplikační efekt ZRS ČR a vytvořen prostor pro případnou komerční návaznost a investiční příležitosti.

Jelikož díky stanovení geografických a sektorových priorit došlo v uplynulém období k větší koncentraci rozvojových aktivit ČR v rámci všech modalit ZRS ČR a tím i k posílení jejich multiplikačního efektu, bude tato koncentrace pokračovat i v následujícím období. Kromě snížení počtu prioritních sektorů bude třeba dále zužovat zacílení rozvojových aktivit v rámci těchto sektorů. Pro vybrané prioritní země budou proto zpracovány sektorové strategie. V následujícím programovacím období by pak bylo vhodné provázat konkrétní geografické priority s konkrétními sektorovými prioritami a systematicky promyslet a nastavit synergie mezi rozvojovou spoluprací a dalšími aktivitami zdůrazňujícími ekonomickou a humánní dimenzi zahraniční politiky ČR.

Institucionální rámec i modality ZRS ČR stanovené Koncepcí budou v následujícím období rovněž v platnosti. Žádoucí je posílit kapacity ZÚ a zefektivnit spolupráci mezi jednotlivými aktéry. Nové modality ustavené v uplynulém období platnosti Koncepce – Program rozvojově-ekonomického partnerství a Program vysílání českých učitelů do rozvojových zemí – budou v následujícím období postupně rozvíjeny. Za účelem naplňování cílů ZRS ČR a přenosu transformačních zkušeností by měly být v následujícím období vhodně využity též programy zaměřené na podporu obchodu a na transformační ekonomickou a finanční spolupráci.

V následujícím období budou dále posilovány mechanismy kontroly a hodnocení ZRS ČR s cílem zajištění lepší udržitelnosti realizovaných rozvojových aktivit. Při realizaci rozvojových projektů bude navíc třeba důsledně dbát toho, aby náklady vynakládané na osobní náklady realizátorů rozvojových projektů a odměn zapojených expertů nepřesahovaly výdaje na obdobné činnosti vykonávané státními zaměstnanci.

9. Seznam zkratek

AKT - Afrika, Karibská oblast a Tichomoří
BaH – Bosna a Hercegovina
CPI – Index vnímání korupce (*Corruption Perception's Index*)
ČEB – Česká exportní banka
ČRA – Česká rozvojová agentura
DCI – Nástroj pro rozvojovou spolupráci (*Development Cooperation Instrument*)
DDA – Rozvojový program z Dauhá (*Doha Development Agenda*)
DIPECHO - Programy prevence katastrof (*Disaster Preparedness ECHO*)
EBRD – Evropská banka pro obnovu a rozvoj (*European Bank for Reconstruction and Development*)
EDF - Evropský rozvojový fond (*European Development Fund*)
EGAP - Exportní a garanční pojišťovací společnost
ECHO - (*European Commission Humanitarian Aid*)
EIB – Evropská investiční banka (*European Investment Bank*)
EIDHR – Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva (*European Instrument for Democracy and Human Rights*)
ENPI – Nástroj pro evropské sousedství a partnerství (*European Neighbourhood and Partnership Instrument*)
EU – Evropská unie
FAO - Organizace OSN pro výživu a zemědělství (*Food and Agriculture Organization*)
FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci
FSF - Tzv. rychle zahájené financování na léta 2010-2012 (*fast start financing*) v návaznosti na UNFCCC
GEF – Globální fond pro životní prostředí Světové banky (*Global Environment Facility*)
GHD – Dobré humanitární dárcovství (*Good Humanitarian Donorship*)
GRV - Globální rozvojové vzdělávání
HND – Hrubý národní důchod
HP – Humanitární pomoc
IATI – Mezinárodní iniciativa pro transparentnost pomoci (*International Aid Transparency Initiative*)
IDA - Mezinárodní asociace pro rozvoj (*International Development Association*)
ILO - Mezinárodní organizace práce (*International Labour Organization*)
IPA – Nástroj pro předvstupní pomoc (*Instrument of Pre-Accession Assistance*)
ISDR - Mezinárodní strategie na snižování rizik katastrof (*International Strategy for Disaster Reduction*)
LDC – Nejméně rozvinuté země (*Least Developed Countries*)
LMIC – Země s nižším středním příjmem (*Lower Middle Income Countries and Territories*)
LPTP – Odbor lidských práv a transformační politiky MZV
LRRD – Koncept k posílení synergie pozitivních dopadů humanitární intervence a rozvojové spolupráce (*Linking Relief, Recovery and Development*)
MAAE - Mezinárodní agentura pro atomovou energii
MDGs – Rozvojové cíle tisíciletí (*Millenium Development Goals*)
MF – Ministerstvo financí ČR
MLP – Malé lokální projekty

MMF – Mezinárodní měnový fond
MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MV – Ministerstvo vnitra ČR
MZV – Ministerstvo zahraničních věcí ČR
ODA - Oficiální rozvojová pomoc (*Official Development Assistance*)
OECD – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (*Organization for Economic Cooperation and Development*)
OECD/DAC – Výbor OECD pro rozvojovou pomoc (*Development Assistance Committee*)
OLIC – Další země s nízkým příjmem (*Other Low Income Countries*)
ORS – Odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci MZV
OSN – Organizace spojených národů
PAÚ – Palestinská autonomní území
PCD – Koherence politik pro rozvoj (*Policy Coherence for Development*)
PPP – Partnerství veřejného a soukromého sektoru (*Public Private Partnership*)
PRSP – Strategický dokument pro omezování chudoby (*Poverty Reduction Strategy Paper*)
PRT – Provinční rekonstrukční tým (*Provincial Reconstruction Team*)
RKS - Resortní koordinační skupina
UMIC – Země s vyšším středním příjmem (*Upper Middle Income Countries and Territories*)
UNDP – Program OSN pro rozvoj (*United Nations Development Programme*)
UNEP - Program OSN pro životní prostředí (*United Nations Environment Programme*)
UNESCO - Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*)
UNFCCC - Rámcová úmluva OSN o změně klimatu (*United Nations Framework Convention on Climate Change*)
UNFPA - Populační fond OSN (*United Nations Population Fund*)
UN-Habitat - Program OSN pro lidská sídla
UNICEF - Dětský fond OSN (*United Nations International Children's Fund*)
UNIDO - Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (*United Nations Industrial Development Organization*)
UNV - Organizace OSN pro dobrovolníky (*United Nations Volunteers*)
UV – Usnesení vlády
WFP - Světový potravinový program (*World Food Programme*)
WHO – Světová zdravotnická organizace (*World Health Organization*)
WTO – Světová obchodní organizace (*World Trade Organization*)
ZRS ČR – Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky
ZÚ – Zastupitelský úřad